

Table listing various articles and their authors, including 'Kossuth-szobor Magyar-Itében', 'New-York. Zerkowits Emil', 'Londoni női típusok', etc.

7. Természettudomány, ipar, kereskedelem és rokon.

Table listing articles under 'Természettudomány, ipar, kereskedelem és rokon', including 'Liliputi lovcskák', 'A mai ember életartama', etc.

6. Általános nép- és országisme.

Table listing general news and international items, including 'Oroszország és Japán', 'Almás György utazása', etc.

8. Tárcaikkal, napi érdekű közlemények.

Table listing local news and public notices, including 'Az új év Párisban', 'Két új francia színmű', etc.

Table listing various articles and their authors, including 'Londoni női típusok', 'Jovanovics János szerb költő temetése', etc.

9. Vegyes kisebb cikkek és közlemények.

Table listing miscellaneous articles and notices, including 'A nő hét életkora', 'A boerok Mexikóban', etc.

1. SZ. 1904. (51. ÉVFOLYAM) NAGY MIKLÓS. MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, JANUÁR 3.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és ... egész évre 24 korona ... POLITIKAI UJDONSÁGOK ...

ÖTVEN ÉV.

A 'VASÁRNAPI UJSÁG' mostani számával az ötvenedik évfolyamba fordult; ötven-szer ötvenkét részre aprózta fel a lefolyt félszázadot...

szépitő szereket veszi elő. Milyen fiatal, csinos és virgenez most, s minő nehézkes és primitív volt ötven év előtt!

kezdt, csak hogy milyen öreg lett azóta a világ és mennyit haladt: az első számban a köszönnel való fűtést ismerteti a gondos szerkesztő...

Pest, március 5-kén 1854.

Pest, március 12-kén 1854.

Ötven év. A Vasárnapi Ujság ötvenedik évfolyamát kezdte meg... Milyen fiatal, csinos és virgenez most...

A „VASÁRNAPI UJSÁG” REGÉNYTÁRA.

Table listing the 'Regénytár' section, including 'Még valami a bikaviadalokról', 'A birsai vándorforrás', etc.

Regényregész nyogságban.

A 'VASÁRNAPI UJSÁG' 1854. ÉVI 2-K SZÁMÁNAK ELSŐ LAPJA.

A Vasárnapi Ujság... Pesti újság... 1854. március 26-án...

Ő kir. Fensége, Erzsébet, Amália Eugenia, bajor hercegnéasszony, Ferencz József ő cs. kir. Apostoli Felsegenek jegyese.

A TISZA.

1. *Várt napok álmodozásait... 2. *Tul a rém néma mélyében... 3. *Túlha velem állalban épen...

4. *A hol állam, s'érpa fényes-éneget... 5. *Bádog érek szép emlékekben... 6. *Oh, teremtés, oh dicső teremtés!

Negyedrés nagyságban. A 'VASÁRNAPI UJSÁG' 1854. ÉVI 4-IK SZÁMÁNAK ELSŐ LAPJA.

ben közbül a Pannónia alakja megmaradt, mindössze új ruhát kapott és a lánchíd elébe vitette trónszékét. A lap papirosa sima lett és finomabb, a formátum nagyobb, a betűk szebbek, a képek művészi kivitelűek és körülbelül egy számban van most annyi, mint azelőtt ötven évvel egy évnegyedben. Nagy érdeklődéssel lapozgatjuk az első számokat, elmerengve az eseményeken, melyeknek ott csak az eleje van megörögzítve, míg mi már a végüket is tudjuk. Igazán furesa és egy kicsit szomorú így visszafelé nézni az embereket és dolgokat. Egy bájos leányarc mosolyog reánk az egyik számból. Fölteszem a szemüveget, hogy ki lehet? Hát olvasom, hogy I. Ferencz József császár jegyese, Wittelsbach Erzsébet. Egy másik szám képen egy puskás csapat van megörökítve a compiégnei erdőben: Napoleon múlt heti vadászata; fizánkoló paripán keces tartással lovagol, mellette Montijo Eugenia. Bohóságok bohósága! Hol van ez már? Ki beszél arról már? Az idő össze-vissza zavart mindent, eltüntette a nagy alakokat és újakat dobott felszínre; a mi vidám volt, szomorúvá tette, a mi ragyogó volt, fakó lett, csak egy maradt szinte változatlanul: az első számban is a Jókai Mór novelláját, 'Az utolsó Czigányország'-ot közölte a 'Vasárnapi Ujság', az utolsóban is a mellékleten az ő munkáját, a 'Lélektámasztás'; mintha az egész ötven év egy köteg elraktározott hervadt virág volna egy aranyántlíkával, a Jókai színes költészetével átkötve. Felette nehéz viszonyok közt indult meg ez az öreg ujság. Se publikum nem volt, sem írók. A szabadságharc elsöpörte mind a kettőt. Az írók vagy ki voltak zárva az országból, bűjdosván idegen népek között, vagy be voltak zárva itt az országban. A publikum el volt csüggedve, csak néha voltak lelkes fellobbanásai. Az urak

mint bünrészesek szintén ott kün bűjdostak, t. i. a jobb fajtája, a rosszabb pedig nem kompromittálta magát azzal, hogy magyar újságot járasson, a mi úgy se ért sokat, mert a cenzorok limonádévá tették a tartalmát. Járatták hát az akkor alapított 'Pester Lloyd'-ot, melybe könnyebben csúszott be egy-egy bátor szó a német volta miatt. A magyar publikum megint visszafelődött a derék, becsületes kasznárookra és főleg a hölgyekre, a kik kevésbé opportunusok, mint a férfiak. A bent maradt írók többnyire álnév alatt irtak még szépirodalmi dolgot is, mert az igazi nevük felbőszítette Geringer urat a vállalat íránt is, s minek a hatalmat provokálni? Kiesiny csoport volt az akkori írókompanyia, mely bőven elfért a 'Csigá'-nál vagy a 'Kammon'-ban egyetlen asztal körül. Igazán csoda, hogy a nagy szekaturák közt és a sovány honoráriumok mellett végkép ki nem aludtak a szent berkekben pislogó tüzek. Egy-egy novelláért tiz-tizenöt forintot kapott az író, pedig két-három hétig hordta a szíve alatt, ugyanannyi ideig írta impurumban és tisztázta le, s végre harmadszor annyi ideig sikerült kivásalni a szerkesztőből a tizenöt forintot. Báró Jósika Miklós, ki akkor egyik legolvasottabb regényírója volt az országnak, minden nap egy ívet volt kénytelen írni, hogy megélhessen. Csoda-e, ha írói pályája csak folytonos hanyatlás volt 'Abafi' sikere után? Az angol és francia írók átlag egy félvnyit írnak hetenként és még talán ez is nagy termékenység. Külföldről küldözte az óriási kéziratcsomagokat 'Eszter szerzője' név alatt, — mert nem csak a bennrekedt, de a künnrekedt íróknak is két névnek kellett szerezni hírt abban az időben. A 'Vasárnapi Ujság'-ot ma is nehéz szerkeszteni, mert az ezernyi themához, melyeket az idő a saját szeszélye szerint tologat elő, nem

villanyozta kedélyüket. Az emelkedés naív örömei izgatták őket. 'A jövő héten új betűket kapunk' jelenti kézdörzsölgetve Heckenast s oly boldogság árad el Pákh arczán, mint mikor leányát báli öltözetben képzeli el az anya. Az első magyar tárgyú kép (a Tisza, Petőfi hasonczímű költeményéhez) és az első Pesten készült fametszet (gróf Teleki József arczképe) lázas szenzációzt okoz írói és művészi körökben, sőt a vérmes fantáziájú műkedvelők sorában is. Mutogatták boldogok boldogtalannak a 'Vasárnapi Ujság'-ot: — Ez nagy dolog, terringette, ez nagy dolog, ott leszünk ma holnap, a hol London van.

A secessio és az európaiasság mindenről lesöpörte a faji karaktert, mint a hogy a szilvának lemege a hamva, ha megmossák s megváltozik az íze, ha megaszalják. M—th K—n.

ÚJ ESZTENDŐ.

Az esztendőket én Nem igen számlálom, Szivemben érzem még Egész ifjúságom! Álmodok szövkök még Reményim-szálából, Jövendő éveknek Fénylőbb sugarából.

Még tudok szeretni És sírva fakadni, Egy édes ábrándért Száz valót odadni... S mindazt, mi boldogság A bölcsök szemében: Büszkén hordozom még Szivem közepében!

Óh, ha meg is kell majd Egyszer öregednem: Csak e bölcseségtől Ments meg, Uram, engem. Akkor is szeressek Dalt, eszményt, virágot, S minden egyéb ilyen Haszontalanságot!

Szabolcska Mihály.

A VÉN GAZEMBER.

Elbeszélés. Irta Mikszáth Kálmán. A báró Inokay családnak a gazdatisztje volt Borly Gáspár ütött-kopott öreg úr, ezer ránkczal az arczán. Mikor én gyerek voltam, még élt, s minthogy az én édes atyám tartotta keresztvívre a gyerekeit, Jancsit meg Gézát,

BORLY GÁSPÁR, A KASZNÁR.

per «koma» szólították egymást szemtől-szembe, hanem a háta mögött soha se nevezte másképp apám uram, mint: «az a vén tolvaj», vagy «a vén gazember». Maga a földesúri familia, Inokayék, a kik a nagy kastélyban laktak, hasonlóképen vén gazembernek neveztek tisztjüket, mert ismeretes volt, a vak is láthatta, hogy legalább a fele jövedelmet ellopja. Nincs az a helyzet, a miből ő hasznót ne húzott volna, még talán a tehénből is kilopta a borjút. Az erdőből eladogatta a fát; a gabonát, gyapjút potom áron adta el a zsidónak, miután ezért illendő «rebachot» alkudott ki magának; együtt trafikált a bérlőkkel, a felesékekkel. Szóval olyan szemérmetlenül csinálta, hogy már az idegenek is észrevették s gyakorta figyelmeztették vagy a bárót, vagy a bárónét: — Ugyan mért nem néznek jobban a kör-mére? De a báróné, egy beteges, törekeny természet, a ki mindig fejfájásról panaszkodott, csak a vállát vonogatta, fáradtan, unottan: — Oly régen van már az uram családjánál, hogy sokat el kell neki nézni; az apja, öregapja, sőt a szépapja is már az Inokay bárónál szolgált, úgyszólván összeforrt a családdal, az uram nem jó néven venné, ha áskálódnám ellene. A báró barátai (ámbar igazabban csak kártyázó cimborái voltak) szintén szóba hozták néhányszor: — Te Gottfried, vezet-e ez a te tisztod valami számadásokat, könyveket? Inokayt ugyanis Gottfriednak hívták, emlékeztetl arra az ösére, a ki a kereszties hadjáratokban Bouillon Gottfried zászlaja alatt harczolt. Inokay elgondolkozott. — Lehet, hogy vezet. — Sok furesát beszélnek az emberek. Nem szoktál beléjük nézni? — Az emberekbe? — Nem. A könyvekbe. — Tudom, hogy esal a vén gazember, — felelte az olygarcha ivadék, — emnélfogva undorodom beléjük nézni. — Nagy könnyelműség, kedvesem. El kellene őt csapnod brevi manu! — Minek már arra a rövid időre? — felelte a báró álmatagon. Ebből aztán meg azt sem lehetett tudni, mire érti a rövid időt. Arra-e, hogy Borly már hetven éves aggastyán, tehát már nem lop sokáig, vagy arra, hogy már úgy is rövid az az időszak, a míg neki valamije lesz. Mit érne, ha megtoldhatná is egy csipetnyi idővel? Nem érdemes, hogy e miatt fárasztja magát. Valóban ezt az utóbbit is lehetett érteni, mert Inokay Gottfried a tönk szélén állott, mindössze a sulyoki birtoka volt meg, az is megterhelve apadt a végromlás bizonyosságával. Hej, hol vannak a régi nagy uradalmak? Drégely vára, Szanda vára, Végles, Korpona, mértföldnyi buzaföldek, hatalmas erdőségek tele vaddal, malmok, koresmák, hidak, melyeken vámost szedtek s a tömérdek jobbágy, mely nekik dolgozott s kikkel, ha fegyverbe öltöztették, vígan lehetett elszedni a másét. Lecsaptak a váraikból rablókalandokra, hogy a kis vagyonokat magukhoz szedjék a kuriák-ból, összetörve pályákat, sziveket és életeket. Az embernek szinte a háta borzong, ha az egykori olygarchákra gondol. Pedig talán nincs is értelme, hogy fázik az emlékükre. Meglehet, szükségesek voltak, a természet rendje szerint, mint a hogy megvannak a tengerben a csápák, a kik az apróbb halakat felfalják. A nagy ten-

SZÖVETVÁLASZTÁS A DIVATTEREMBEN.

gerparti városok, mióta a czápák ritkábbak lettek, már szinte arról tanácskoznak, miképen lehetne a város közelében *házi czápat* tartani mint tisztasági faktort, a ki főlegye a besett mindenféle emberi és állati testeket és hulladékokat, melyek a tengert elpiszkítják. Egy czápa olyan szükséges rosz a tengerben, mint egy kormányzó a szárazföldön.

Hasztalan a hosszú harc a Balassák, Bacsók, Bebek és Inokayakkal. Pedig hány emberöltő pusztult bele! Országgyűlések, bölesek és tudósok századokig csinálták az institucziókat az olygarchák és rablók ellen. Kommisszálták az erőket és újra felozlatták, hogy némi æquilibrium támadjon, a sokból elvették és a kicsihez hozzáadták, körülbástyázták a tulajdon szentségét paragrafusokkal, urrá tették a bírót a legkisebb és a legnagyobb föl; lassan-lassan haladt a világ és távolodott az olygarcháktól és rablólovagoktól. Hogy az úton járó kereskedőktől el ne szedhessék útközben a készpénzt, kitalálták a váltót. A váltóból sarjadzott ki a hitel modern formáiban s annak mindenféle szövevényei és finomságai fejlődtek fokozatosan, és mikor már azt hitte volna a társadalom, hogy az olygarchák reg letűntek, századok óta alusznak a várromok alatti kriptákban, egyszerre megint szembe találja őket, csak hogy nem páncélruhákban, sisakosan, de redingot

kabátban pénzintézetek élén, a honnan lecsapnak a kis vagyonokra, mint elődeik. Csak a forma változott, — maguk az olygarchák megvannak. A világ haladása mindössze egy kis optikai csalódás.

RUHAPRÓBA

Az örök változás elmélete érvényesült. Az emberek porából fű nő, a fűvet megeszi a bárány, a bárányt megint megeszi az ember (a pápuák legfeljebb közvetlenebbül csinálják), a régi olygarchákat is az új olygarchák falták fel, csak a csontokat hagyták meg az olyanfajta embereknek, mint Borly kasznár.

Különbön originális apró emberke volt a kasznár, tele bibirossokkal kerek képén, mely a vérbőségtől úgyszólván lilaszinbe játszott! Kegyetlen és savanyú, legalább látszólag, a mi nem is csoda, mert nagy megpróbáltatások érték. A felesége korán meghalt, mind a két fiát eltemette embrenyi korban s csak az egyik, Géza után maradt két unokája: László és István. Ezeknek élt, nyilván ezeknek gyűjtött, de ezeket se szerette, el volt fásúlva a világ iránt.

Vagy hogy bolond volt, mert arra is mutatkoztak jelek. Mikor új tornyot építettek a sulyokiak és gyűjtöttek rá, Borly nem adott egy árva garast sem, pedig a legszegényebb özvegyasszony is részt vett annak építésében a maga filléreivel. Hát azt mondaná az ember erre, hogy fősvény, azért nem adott, de viszont egy külön házikót építtetett a kertje végében beteg kutyák menhelyéül, a hol ő maga gyógyította a környék beteg, sánta kutyáit, drága orvosságot hordogtatva sebeikre s ő ingyen foglalatokodék azokkal.

FÉRFINYEREGEBEN

ORVOS KISASSZONYOK EGY MŰTÉTNÉL BUDAPESTEN.

A HAJMŰVÉSZ KEZEI KÖZÖTT.

A MODERN ASSZONY.

FALUSI ÖRÖMÖK.

Egyszer valaki szemére is vetette, hogy a toronyra nem adakozott, Istennek nem adott semmit, holott az ebeknek hajlékot épített.

— Istennek az ő háza, — felelé az istentelen, — az egész világ, neki nincs is szüksége házra, még kevésbé arra, hogy én adjak neki valamit, sőt én várok tőle, ő adjon nekem (no iszen csak azt lesse a vén imposztor). A torony a papoké s én a papoknak nem adok semmit, elég fundacziójuk van s elég sok embert elboldítanak úgy is, de a beteg kutyákra senki se vet gondot, pedig azok hű állatok, megérdemlik a gyámolítást.

Mesélik azonban, hogy ennek rejtélyes oka volt. Hiszen nem lehet a babonában hinni, de az emberek száját se lehet befogni. Szörnyű dolgot mesélnek. Gyucsányi Pál, Kiriáky József, Varga Istók élő emberek s látták Lucznapján éjfélnél, mikor egy csomó kutya csörtetett elő a temetőből s megmarta Galandánét, hogy az egyik lombos farku kutya maga a kasznár volt. És hogy ez a kísérteties hír bejárta a környékbeli fonókat, azóta többen megfigyelték, hogy valahányszor a kasznár elutazik Pestre (vagy hogy ez csak ürügy), akkor mindig megjelenik vagy itt Sulyokon, vagy a szomszéd községekben egy-egy idegen kutya, a kinek a tekintetében (dícsértessék a Jézus Krisztus!) fölismerhető a gonosz kasznár. Semmi se bizonyosabb, suttogják, mint hogy a kasznár nem megy Pestre, de valahogy kutyává vedlik át (és ekkor van ő a maga helyén; máskor aztán hosszú ideig megint ember, de (csak nézzék meg jól kegyelmetek) van valami az arczában, a homlokában, a szemében a kutyából.

(Folytatása következik.)

A BOIS DE BOULOGNEBAN.

FRANCZIA ÜGYVÉDRŐLGY.

A MODERN ASSZONY.

Irta Ráth István. Először színre kerül az Uránia-színházban 1904 január 2-án.

A nőemancipáció nem új keletű a világtörténelemben. Rómában a császárok uralma idejében már ősmerte a hanyatló társadalom az emancipált nő típusát s a ki elolvassa Juvenális «Mulieres» című híres szatirját, az ugyan-

csak szép dolgokat hall az előkelő római hölgyekről. De jött a népvándorlás és elsöpörte Rómával együtt az emancipált asszonyt is, kit csupán a túltengő kultúra és a nagy római nemzet meggyöngyölése hozhatott létre.

Ma új jelszavak alatt indult meg a nők felszabadítását célzó mozgalom. «Kenyeret és jogot!» e szavakat irták zászlaikra a *feminista mozgalom* vezetői. A kenyéért folytatott küzdelem jogosságát lehetetlen kétségbevonni, mert a statisztika a maga teljes ridegségében állítja elének azt a szomorú tény, hogy a házasságok száma egyre kevesedik. Angliában a nő lakosság 43 százaléka férjezetlen. Németországban pedig minden száz nő közül 43 maradt pártában. A megélhetés egyre nehezebb lesz s a férfi önmagát is alig képes eltartani, nemhogy családalapításra gondolhatna.

A társadalom kénytelen volt engedni a kenyeret követelő nők ostromának s lassanként megnyitotta előttük a kenyérkereső pályák egész sorát. Legelől járt ebben az európai államok közül *Franciaország*, hol a kenyérkereső nők száma négy és fél millió, vagyis az összes nemzeti munkaerőnek 40 százaléka. Nemesak a földmivelés, ipar és kereskedés terén talált munkát a nő, hanem előzönlötte a hivatalokat s megnyitott előtte a legitkosabb szentély is: a tudomány. Úttörő volt ebben egyrészt a szabad *Amerika*, másrészt különös ellentétül *Oroszország*. Amerikában az összes egyetemek nyitva állanak előttük s jelenleg az ottani diákkisasszonyok száma nem kevesebb, mint 65,000.

Minálunk alig pár éve nyitlak meg a nők előtt az egyetem kapui, de ott szerzett tudományuknak egylőre csak az orvosi, gyógyszerészi és tanári pályán vehetik hasznát. Egyik képünk a *budapesti egyetem női hallgatói* közül mutat be néhányat, a mint ép egy operációnál segítkeznek. Másik képünk *Franciaország legelső női ügyvédét* ábrázolja.

Kétségtelen, hogy az asszonynak ép oly joga van a megélhetésre, mint a férfinak, de a női

IDILL A KASTÉLY PARKJÁBAN.

A BÉBÉ.

A MODERN ASSZONY.

TETOVÁLT AMERIKAI DIVATHÖLGY.

munka új és új bonyodalma teremtett a keresztviszonyokban s itt rejlik a nőkérdés rendkívüli fontossága.

A gyárban az olesó női munka leszoritotta a férfi bérét is; míg a telhetetlen tőke aranyra váltotta föl a nő verejtékét, azalatt férfi és nő egyaránt megsínyltek az egymás ellen folytatott küzdelmet, melyből csak a gyárosnak lesz haszna. A polgársaládok leányai biztos kenyeret lettek ugyan a hivatalokban, de ez által csak még bonyolultabb lett az a kérdés, melyet a házasságok rohamos apadása hozott felszínre. Ugyanis minden asszony, kinek sikerül valami hivatalt elnyernie, kiszorít onnan egy férfit, tehát a kenyérkereső nők szaporodása azt jelenti, hogy még több lesz az állásnélküli férfi s e circulus vitiosus folytán a házasságok száma annál inkább megapad. A tudományos pályákra csak itt-ott léphet az asszony, mert a legtöbb állam kerekben kimondja, hogy e hivatásokhoz fontos közérdek fűződik, melyet nem lehet rábizni az asszony gyöngé fizikumára. Mivel pedig az egyetemre beengedik a nőket, de diplomájának gyakorlati érvényesítésére nem adnak elég teret: e családok teremtése csak a szellemi proletárok számát szaporítja.

A nőkérdés legfontosabb pontja az a veszedelem, mely a szokatlan munka során a nő testi szervezetét fenyegeti. Száz és százféle betegség leselkedik a nőre, ki évezredek óta csak a könnyű háztartási dolgot végezte. *Kraft-Ebing* kimutatta, hogy a hivatalnoknők, de különösen a tanítónők idegrendszer a legtöbb esetben teljesen tönkremegy. Egy svéd orvos 3000 iskolásleányt vizsgált meg s ezek közül 60 százalék komoly betegségben szenvedett, melyet a tanulás folytán szerzett.

A meggyöngyült, beteg szervezetű asszony egyszersmind óriási veszedelmet jelent a jövő nemzedékre, mely már születésekor magával hozná a világra a betegségek csiráit. Meg aztán

mint fogja fölnevelni gyermekét az a nő, ki egész nap az irodában vagy a rendelésosztályban ül? Ha nem lesznek több háziaszonyok, azt még valahogy el lehet viselni, de ha anyák sem lesznek többé, akkor felbomlik a társadalom alapja, a család.

E kérdések a feminista mozgalom ütközőpontjai. E mozgalomnak természetesen megvannak a maga kinövészei is. A túlzó női apostolok nem érik be azzal, ha az egyes nő előtt megnyílik az érvényesülés útja, hanem egyszerre, minden átmenet nélkül akarják lerontani az évezredek alatt épült korlátokat. Nemesek az egyenlő munka jogát követelik, hanem egyenlő jogokat akarnak minden téren, még a politikában és a házasságban is. Nem törődnek azzal, hogy a létért való küzdelem kíméletlen tusájában le talál kopni a nőről az a himpor, mely eddig a férfi szemében a nő alakját ellepte s mely képessé tette a nőt, hogy a férfira nemestő befolyást gyakoroljon. A nőies érzésekből kivetkezett asszonyi forradalmárok kijelentik, hogy hagyják őket magukra, majd boldogulnak ők maguk is. Nem kell házasság, mely csak a szolgaságot jelenti. S e felfogás eredménye különösen Franciaországban mutatkozik, hol az utóbbi húsz év alatt a válóperek száma megháromszorozódott s a házaspárok közül két millió gyermektelen, — mert hiszen ha házasság nem kell, még kevésbbé kell a család.

Mindezek megfelelő védekezésre tüzeltek a női jogok ellenzőit s az antifeminista írók legnagyobb része arra a merev álláspontra helyezkedik, hogy a nő soha nem lesz képes arra, a mire a férfi. Már maga a női agyvelő átlag 126—164 grammal könnyebb, mint a férfié, s a francia *Delanay* megfigyelése szerint a franciaországi vegyes iskolákban, hol 15 éves korukig együtt nevelik őket, a leányok már 12 éves korukban képtelenek lépést tartani

a fiúkkal. Azonkívül nemesek testi szervezetük sokkalta gyöngébb, de hiányzik belőlük a hideg ész, előrelátás, önuralom, itélőképesség, logika, igazságérzet és legfőképp hiányzik belőlük a szellemi teremtő erő. Egyes pályák, mint például a művészet és irodalom évszázadok óta nyitva volt előttük s még sem tudnak e pályákon egyetlen valódi nevet felmutatni. Angliában legutóbb 850 írónót és 3000 festő- és szobrásznót számoltak össze s e rengeteg munkálkodás eredménye mindössze egy sereg rosz kép és vizenyős regény. Még abban sem tudtak eredményt elérni, a mi őket a legközvetlenebbül érdekli, mint a ruhaművészet és szakácsmesterség, mert hiszen a női divatot férfiak intézik s a konyha művészei mindig a férfiszakácsok voltak, sőt nincs egyetlen konyhaedény, melyet asszony talált volna ki. A találmányok terén általában igen visszamaradtak a nők, pedig ez valódi próbája a teremtő erőnek. A párisi szabadalmi hivatal évenként 12,500 szabadalmat ad ki, ebből mindössze 100 van olyan, a melyet nők kértek.

Mindezek ellen a női jogok védelmezői a következőket felelik. Meglehet — mondják, — hogy a nő most még nem képes mindarra, a mire a férfi, de ennek egyedül az az oka, mert évezredek óta másra nevelték s így valódi képességei nem fejlődhetek ki. Meg kell változtatni a mai nevelési rendszert, reformálni kell úgy a szellemi, mint a testi nevelést s így aztán idővel vissza fogja nyerni az asszony ősi erejét. Mert a feministák szerint valaha régen, mikor még a házasságot nem ismerték, a barlanglakó ősasszony ép úgy a saját erejére volt utalva, az önfentartási küzdelemben, mint az ősember, — de azonfelül még a gyermekét is világra hozta, táplálta, fölnevelte: tehát kétségtelen, hogy jelentékeny erőbővellettel kellett rendelkeznie.

Ráth István új darabjában ezekkel a kérdésekkel foglalkozik s hogy teljes képet adjon a modern asszonyról, az egyenjogúsításért harcoló asszony mellett két másik típust is mutat be. Egyik a *primitív asszony*, ki ma is rabszolgája a férfinak, a másik a *nagyvilági élet hölgye*, ki éppen ellenkezőleg, uralkodik a férfin szépségének hatalmával. A *nagyvilági hölgy* nem törődik a jogokkal, ő csupán gyönyöröknek él s mert ezek megszerzésére legfőbb eszköze szépségében rejlik, egész életét a szépségért folytatott küzdelem jellemzi. A toilleszoba fortélyai, az öltözködés művészetének számtalan részlete, sőt még a sport edző gyakorlatai is mind csak arra valók a divathölgy előtt, hogy megóvják, fejlesszék, kímélik az ő egyetlen fegyverét: a női szépséget. Képeink emez intim részletek közül tárnak föl néhányat, midőn bemutatják a szalonok hölgyét a hajművész előtt, majd a szövetválasztás és a ruhapróba izgalmai között, végül a tennisjáték egyik érdekes pillanatában.

A nagyvilági élet gyönyörűségeinek illusztrálására bemutatja szerző élvezeteik és mulatásai közepette a *párisi, londoni és amerikai* asszonyt. A *parisiennel* a divat kultusza jellemzi, mely kiforgatta eredeti valóságából az öltözködés művészetét, mely úgyszólván megszünt eszköz gyanánt szolgálni a szépséget és magában áll, külön *cellá* változott. A divat e bájos rabszolgái közül mi is bemutatunk három párisi szépséget, két képen pedig a párisi nő legkedvesebb sétatályát, a Bois de Boulognet ismertjük, hol lóháton, kerékpáron vagy könnyű fogatokon vonulnak végig a szajnaparti világáros szépei. Közülük egyik érdekes fiatal hölgy férfinyeregben hódol a divat szépségeinek.

Az *angol asszony* — kinek típusát bizonynyal első tekintetre föl fogják ismerni olvasóim dús prémezettű ruhájában — a londoni season három hónapja alatt meríti ki mindazt a sok élvezetet, a mi másutt eloszlik az egész esztendőre. Az ő szórakozásainak különös színt ad a sportkedvelés, mely az angolnak nemzeti tulajdonsága. Minden angol asszony született amazon, lónak és kutyának nagy kedvelője. A kutyát ott találjuk minden lady környezetében a társalkodónok és udvarlók mellett. — Egyik képünk az angol arisztokrácia egyik ünnepelt tagját, Lady Warwick-ot mutatja be, otthoni csacsi-fogatán, melyen magával viszi a hűséges Czézárt. Már kis gyermekkorában megszereti az angol gyermek az állatot; két képünk

egy előkelő család falusi parkjában készült s a babyket ábrázolja baráti körben.

Az *amerikai asszony* jellemvonása a túlságba hajtott különcködés és feltűnés-vágy. Szerző érdekes példákkal világítja meg a szépséges amerikai fényűzést és pénzdobálást. A különlegességeket hajszólo amerikai divathölgyre legtalálabb az a fénykép, melyet mi is közlünk: egy bájos ifjú leány, ki nem átalotta, hogy szép keblére egy csúf pókot tetováltasson, örök időkre kitörülhetlenül!

Végül oda vezet a szerző hallgatóit, hol a modern asszony legtrikáiban szokott megfordulni: a *gyermekszobába*. Ez az a hely, hol férfinak és nőnek egyaránt kell találniuk, hol megszűnik minden harc és ellenségeskedés, s a gyermekcsapat kaczaja az örök béke harangjaként esendül meg.

VERSENYFUTÁS A VICZINÁLISLAL.

A világon — tán az anyósokat kivéve — semmire se farnagok annyit élezet, mint a szegény viczinális vasutra. S e tekintetben egy húron pendül a föld minden népe, a merre csak a kávédaráló zakatol. Mert még csak lokomotívoknak sem mondják a hajtó gépezetét; könnyebben esik, ha kávédarálóknak csúfolhatják.

Főképp azonban a lassúságával gúnyolják minduntalan. Erre mondják nálunk, hogy az egyszerű kalauz a töltés mellett gyalogoló komáját hívta maga mellé fel a vonatra, de ez visszautasította a szivességet, mert úgymond: sietős az útja. Amerikában meg azt emlegetik, hogy azért késik a viczinális rendszeresen, mert útközben gyakran kifogy a szene s a személynémetek és utasoknak le kell szállni tüzelőfát vágni, hogy tovább mehessenek. Olyanféle mende-monda is kering, hogy az egyszerű viczinálist, mely tökéletesen a pontos időre be talál érkezni, az állomáson várakozó közönség kifütyölte, a miért ősi elvét ilyen hallatlan módon megsértette.

A jámbor viczinális mindezt a csipkedést békén tűri, hatástalanul pattognak le róla a gúny mérgek nyilai s közhasznú pályáján tovább is megfontolt lassúsággal halad. De hiszen nem is nyargalhat úgy, mint a keleti express, vagy akár a rendes személyvonat, mert alépitménye gyenge, mely nem gyors rohanásokra van számítva, gépe szintén olyan szerkezetű, hogy nem soká bírná ki a túlságos igekezetet.

De nem is az a célja, hogy versenyfutásokat rendezzen, hanem hogy egyes vidékeket összekössön a

TENNIS KÖZBEN.

fővonalakkal s ezeket mintegy táplálja árúval, utassal. S hogy e tekintetben mennyi haszna és érdeme van, ezt csak azok tudják megmondani, a kik azelőtt kocsin voltak kénytelenek járni, vagy árút szállítani azokon a helyeken, a hol most a kis viczinális naponként végig füstölögnek. Mert ha nem tündéri gyorsasággal is, de mégis csak biztosan célhoz jutnak, míg hajdan a kocsi nem ritkán bele-rekedtek az agyig erő sárba.

Hanem hát az érdemeket nem mindig szokás észrevenni és méltányolni, sem pedig saját szemünkben meglátni a szálkát. Így tesznek azok a jobb lovú kocsisok is, a kik egyszer-másszor nem áttalnak az útján buzgón haladó viczinállal versenyre kelni, természetesen csak mikor jó az út, mert sáros időben bizonyosan a rövidebbet húznák. Hiszen még amúgy sem mindig biztos a babér; mert ha valami lóhoz értő ember a vonat gépésze, eszébe jut a virtus s szabály ide, szabály oda, bizony csak jócskán megereszi a gözt s hamarosan elhagyja a négy lábú vetélytársakat.

Képünk is — melyet Tóth-Molnár Ferencz, tanulmányait most Berlinben folytató, szegedi származású tehetséges fiatal művésznök rajzolt — ilyen versenyfutást tüntet fel. A verszemet kapott fiatal gazda meg akarván mutatni jól abrakolt csikai futó voltát, megereszi a gyoplót, közé vagdal a lovaknak

s hajrá! — sebes vágatásnak ered az épen előérkezett, buzgón pöfögő viczinális mellett. Porzik az út, zörgő robajjal repül a kocsi, a neki hevült gazda mit sem törődve a háta mögött kapaszkodó asszony nép sikoltozásával, még jobban csattogatja ostorát a tajtékzó lovak hátán. Hajrá, gyi te!

Hogy ki lesz a győzelem, nem tudni. Ha valami higgadt vérű kalauz vezeti a vonatot, figyelembe se veszi a versenyző atyafit, nyugodtan halad a szabályszerű sebességgel s így aztán gazduram győztes is lehet, de ha nem ilyen türelmes férfiú áll a gépnél, s kivált ha kocsi is volt valaha, bizony nem hagyja csúfra a maga vasparipáját, hanem jól aláfüttet, neki zúdítja a gözt s nevetve pillant vissza a nem sokára elmaradó zörgő kocsiira.

Annyi bizonyos, hogy ha a gazda győz, akkor két hétig is arról beszél, ha pedig a viczinális elhagyja, akkor azt mondja, hogy ez csak azért esett így, mert nem akarta a lovat nagyon erőltetni.

EGYVELEG.

* Az angol trónörökös sandringhami birtokán postagalambokat tenyészt, melyek gyorsaság dolgában nagyon kiváló. A madarak időmértása egy külön rendszer szerint történik, melyet az ottani iskola tanítója talált fel. A trónörökös két galambja győzött az angol galambversenyen részt vett 132 galamb között; 510 angol mérföldet harmadfél óra alatt repültek át.

* A sáska a Filippini-szigetek lakóinak egyik legkedvesebb csemegéje. Eme különben igen kártékony rovarokat igen ügyesen fogdossák össze: vagy hálókat húznak át a gyepen, vagy pedig az ott legelészőket lapátfele készülékekkel verik agyon. A zsákmanyt azután összegyűjtve, megszáritják s ilyen állapotban készítik belőle különféle étkeket. Különösen kedvelt pedig náluk a sáska-pástétom, a melynek egy valamirevaló lakomáról sem szabad hiányozni.

* A macska-hal. Európa vizeiben mindinkább pusztul a halállomány, kivált ott, a hol sok a gyár s azok gyakran mérges tartalmú szemetét a folyókba eresztik; de a szénpor, mely a vízbe száll, már magában is képes a halakat tönkre tenni, mert kopolytúkat igatja és betömi. Ezért legújában olyan halfajták meghonosításával kísérleteznek, a melyeknek a mondott dolgok sem ártanak. Ilyennek találják pedig főképp az éjszakamerikai származású «mascak-hal»-at, mely még Belgium és Franciaország vizeiben is vígan tenyészik, a honnan már a régi halfajok egészen kipusztulnak. A macskahal voltaképp a mi harsánknak egyik faja, csak hogy ennél sokkal finomabb ízű s nem is ragadozó, mert csak apró vízi állatokkal s növényekkel él. Nevét onnan vette, mert nyolcz bajusz-szállal körülvett szája némileg hasonlónvá teszi fejét a macskához.

ANGOL SZÉPSÉG.

FRANCZIA SZÉPSÉG.

FRANCZIA SZÉPSÉG.

VÉRSENYFUTÁS A VICINÁLISSAL — TÖTH-MOLNÁR FERENCZ RAJZA

Kinnach László rajza.

✿ ÚJ ESZTENDŐ.

«Új esztendő, vigságszerző», — így kezdődött a régi vers, melyet hajdanában a falusi gyermekek szoktak a házak előtt gajdolni. S a régi jó világban csakugyan általános vigságszerző is volt az új-esztendő, melyet vig örömmel várt mindenki az öreg Szilveszter bácsi terített asztalánál s legfeljebb csak a ropogós pecsenyének szánt kis malaczkot siratták meg.

De hát nagyot fordult a világ az új év dolgában is. S el lehet mondani, hogy most már az emberiség meglehetősen vegyes érzelmek közt várja beköszöntét. A módját megadják ugyan ma is: terített asztalok mellett hűségesen várják érkezését s a mint az óramutató

egy hajszálnival átsétál a tizenkettőn, összecsendülnek a poharak, felharsan a sok «Boldog új évet!», vége-hossza nincs a sok jókívánságnak, kézsorongatásnak s úgy kiderül mindenkinek az areza, mintha kiszakadt volna az ifjú Új-év táskája s abból csupa fény, öröm, boldogság hullott volna az egész világra.

Sajnos, nem sokáig tart ez a kellemes állapot.

Mindjárt korán reggel melábusan, de határozott hangon szólal meg a csengő s egymásután előkerülnek, a kik minden áron «boldog új-évet» akarnak kívánni. Érzékeny szívük el nem viselhetné, hogy bennük rekedjen az a sok jó, a mi tavaly ilyenkor óta összegyülekezett kebelükben.

Sorra jönnek a levélhordó, a borbély-legény, a hordár, kit az év folytán egyszer küldtünk valahová, a pinczér, a ki mindig pontosan megkapta a maga borraalóját, tehát nem csoda, ha most csordultig tele a szíve jókívánsággal. Nem marad el az újsághordó asszony sem, a ki nagyobb hatás okáért kis gyereket is magával hozza, habár talán csak ez alkalomra kérte is kölesön a szomszédától. A suszterinas, kéményseprő, természetes, hogy szintén megjelennek. De beállít a házi főhatalmasság: a házmester is, a kinek egész éven szigorú ábrázatát most csudálatos nyájasság lepi el. Jön aztán még utána egy sereg alak, a kikről most tudjuk meg először, hogy egyáltalában léteznek e világon. Sőt emitt-amott (nem épen ritka helyt) tiszteletet teszi a bírósági kézbesítő is, a ki hát eddig is fáradozott már a megtisztelt ügyeiben-bajaiban s talán jövőre is szükség leendő még szolgálataira.

Néhol még más meglepetés is készül: az előzékeny női szabó most rukkol elő takaros számlájával, melyről eddig a jámbor férjnek sejtelve sem volt. Az asszonyka kedvesen, békéltetőleg mosolyog, hiszen öröm napja, új esztendő van most, a mit különösen a szabó másik kezében szorongatott ezifra üdvözlő-kártya is bizonyít.

Epen most vette e kártyát útközben a sarki kofánál, a ki ez időszertint gyümölcs helyett ilyesmiket árul.

De árul egyebet is: olesó kalendáriumot, a melyből ha olesó is, annyit bizonyára megértünk, hogy az idén Mars lesz az uralkodó planéta.

Ez pedig igen gyanús, kivált, hogy amott messze Keleten nagy mozgolódás van. Persze, hogy mindenki szeretné tudni: mi is lesz hát? De a Jövő épen olyan mélyen hallgatag, mint a Sfinx. Rejtelmes arczából mintha csak ezt lehetne kiolvasni: Várjatok türelemmel, majd ha ez a mostani Új esztendő épen úgy lebukik a semmiségbe, mint előde, a vén Ó-esztendő, akkor majd megtudtok mindent!

✿ CARMEN SYLVA.

Trónok árnyékában ritkán nyílik a költészet virága; nem igen van példa arra, hogy királyi korona viselője oly jelentékeny helyet foglalt el a költészet birodalmában, mint Carmen Sylva, vagy igazi nevén Erzsébet román királyné, ki a most nyugvóra hajlott év végén, december 29-én ünnepelte hatvanadik születése napját.

1843-ban született mint Wied Hermann herceg leánya, Neuviéd kastélyban. A szép Rajna-vidé-

Lincz Lajos rajza.

ÚJ-ÉVI GRATULÁLÓK.

Mily kedves had... és minő friss!
Apró, nagyobb, legnagyobb.
Ma még a kéményseprő is
Mint a gyertya úgy ragyog!
Sorsod jól vagy balul áll.

Ma nem komoly, nem zord senki.
Boldogságod' fújja, zengi
Ma mindenki
S mosolyog és gratulál.

Nincs há' mened, nincs mit tenned.
Fület bárhogy is vakarsz,
Boldognak kell máma lenned.
Ha akarsz, ha nem akarsz.
Eddig bárhogy alkuvál,

Nincs, ki zsebed ma megmenti,
Száj nem nyílik ma ingyen ki,
Ma mindenki
Gratulál és — kalkulál...

L. G.

SZILVESZTER ESTJÉN.

Lélek Lajos rajza.

ken töltötte ifjúságát s az akkor nyert benyomások végig kísérték egész életén át: költészetében gyakran megcsendül a vágyódás a szülőföld iránt, melyet nem tudott elfeledtetni az, a hódolat és fény, melyben új hazájában részesült. Az élénk képzelő, érzelmes, bájos leánykát Szent-Pétervárt vezette be az udvari társaságba rokona, Helén orosz nagyhercegnő, a ki, valamint szülei is, gyakran elvitte kisebb-nagyobb utazásaira. 1869-ben kérte meg kezét Károly román fejedelem. Ezóta új hazájában él, mint férje hathatósan buzgólkodó munkatársa. A jótékonyági, társadalmi és művelődési ténen áldásos alkotások hirdetik munkálkodását; az 1877—1878-iki háborúban pedig igazi önfeláldozással gondozta a sebesülteket, vigasztalta a haladókát, gondházakat szervezett, úgy hogy a nép ajka a «sebesültek anyja» nevet adta neki.

Már igen fiatal korában próbálkozott a költészetrel; de csak titokban, a maga számára írt. A mi ily előkelő származású nőtől feltűnő, már akkor, mintegy ösztönyszerűleg a német népköltészet hangján s formái szerint írta dalait. Mint Románia királynője, megismerkedett az oláh nép költészetével, melynek dal, ballada és mesekincsét elkezdte méreget fordítani. Első nyilvánosságra hozott művei a «Sappho» és a «Hammerstein» című nagyobb költemények voltak; ezeknek kedvező fogadtatása bátorította fel egy-egy műveinek kiadására. 1881-ben jelentek meg fordításai a román költészetből, kevésel ezután a «Boszorkány» című költemény, melynek címlapján először használta a csakhamar világhírűvé lett *Carmen Sylva* álnévet. Ezután sorban adta ki lyrai költeményeit, elbeszéléseit, regényeit, egy-két drámáját s meséit. Költészetének java mesében és lyrájában van: itt teljesen érvényesül nőies bensősége, finom, mély érzése, gyengédsége. Meséi közül különösen a «Peles meséi» című ciklus kiváló. Lyrai költeményeiben komoly, melankholiára, sőt peszimizmusra is hajlandó lélek nyer költői kifejezést.

Költészetének eszményi tisztasága, lényének nemessége meghódította számára az egész világ tisztetét, a mely most, hatvanadik születése napján mindenfelől körülvetta a rokonszenv nyilvánulásaival.

KLOTILD MÁRIA FŐHERCEGNŐ EMLÉKEZETE.

Rövid pár napja szemtanúi voltunk ama fejedelmi temetésnek, midőn a nádor-sírboltba utolsó pihenésre helyezték el az uralkodó család egyik ifjú sarját, Klotild Mária Rajnéria főhercegnőt. Most az elhunyt főhercegnő családjaához közel álló forrásból az elhunyt vonatkozó következő adatokat közlik velünk:

Acsuth, karácsony hetében.

Klotild Mária Rajnéria főhercegnő 1884 május 9-ikén született Fiumében, mint József főherceg és Klotild főhercegnő hetedik gyermeke.

Gyermekeit és mondhatni egész életét Alesuthon töltötte testvéreinek társaságában, nevelőnőjének, Holdházy Mária kisasszony jelenleg főhercegi társalgónőnek és fenséges szüleinek céltudatos, szeretetteljes nevelése alatt.

A fiatal főhercegnő testileg és szellemileg szépen fejlődött. Benne a testi bájjal valóságos angyali lélek párosult. Szüleitől örökölte a művészet iránti érdeklődést, tőle örökölte művészi tehetségét. Erzsébet nővérével, — a ki csak egy évvel volt idősebb nála, — vetélkedett a munkában, vetélkedett a tudományok és a művészet gyakorlásában, tudásának fejlesztésében.

Szerette a természetet. Azt az időt, a mely a sétatáknak volt száma, minden körülmények között a szabadban töltötte. Ilyenkor fölkereste az erdőt, a mezőt. Fölkereste kedvez helyeit, kedvez fát, bokrait, cserjéit és virágokkal megrakodva tért haza, hogy szeretett szüleinek szobáit és az ő kis házi oltárját földszítse. Ha akadt egy-egy kiváló szép példány, azt lefestette.

Fő jellemvonása az istenfélelem, a jámborság volt, legnagyobb öröme a keresztényi erények gyakorlása. Különösen megsírták a falu szegényei. Emléke ott él Alesuthon: a Szent Antal kenyérének munkája, a melyet ő létesített, a hol ő osztogatta hetenként szegényeinek a kenyeret. És a jó kenyérhez akadt mindig jó szó is! Szent Antal képét festette meg élete végszakában, Szent Antal kenyérének jótékony munkáját és szeretett szegényeinek sorsát hagyta örökre néjének, Erzsébet főhercegnőnek.

A nyilvánosságban, a világban nem szerepelt. Egyszer jelent meg nyilvánosan, egyszer és utol ára akkor, midőn édes atyja ez év tavaszán születésének 70-ik évfordulóját ünnepelte a Margitszigeten. Akkor megfűzött s azóta betegeskedett; a nedves, esős időjárás megtámadta, megölte.

A nyár folyamán magához tért, az ősz pedig orvosi tanácsra családja körében a Tatrán töltötte, honnan látszólag egészségesen tért vissza. Novemberben lézas tünetek lepték meg s december elején ágyba dőlt. A szerető anya, a szerető nővérek hiába ápolták önfeláldozással, szép lelkét magához vette az Úr; december 14-ikén elhunyt, mindazok nagy fájdalmára, a kik ismerték. S. S.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* «Regénytár»-unkban a mai számmal egy kiváló érdekű közleményt kezdünk meg: Keller Helén amerikai származású siketnéma vak leány önéletrajzát, a ki érkeinek ily nagy fogyatkozásai ellenére is magas műveltségre tudott szert tenni. Felhívjuk e közleményre e helyütt is olvasóink figyelmét, mert az önéletrajz tanulságos és élvezetes olvasmány, annyira lebilincseli az olvasót, mint bármely érdekfeszítő regény. Második közleményül «Regénytár»-unk egy szépen megírt, angolból fordított elbeszélést közöl, melynek befejeztével még e hó folyamán egy új eredeti regény közlését kezdjük meg.

Koronghi Lippich Elek költeményei. 1880—1902. Szokatlanul díszes kiállítású verses kötet, nagy alakban, vastag papíron, Kriesch Aladár és Nagy Sándor díszes dekoratív rajzaival, melyek szecessziós stíljé nem igen vág ugyan össze a versek épen nem szecessziós tartalmával, művészi értékük azonban nem vonható kétségbe. Maga a versek szerzője, mint költő, ismeretes a nagyközönség előtt, a lapokban — köztük lapunkban is — gyakran találkozunk nevével; mint a közoktatásügyi minisztérium művészeti osztályának vezetője pedig buzgalommal munkálkodik képzőművészetünk érdekében. Verseiből szelőd, finom érzésű, lyrai lélek szól hozzánk, a kinek megállapodott gondolkodása, csöndes, lemondó lénye megnyugszik az élet szenvedéseiben, nem adja át magát az emészto, lázongó szenvedélyeknek, de az érzelmek így körülhatárolt körében megindító is tud lenni. A kötet négy szakaszra oszlik. Az első «Phaon szerelme» címmel Sapphóhoz címzett szerelmi dalokat énekel, burkoló formában a szerző saját lyrai érzéseit; a másodiknak címe «Mesék», ebben az életből vett képek, apró, többnyire szomorú történetek sorakoznak egymás után. A további két szakasz: «Énekek», és «Emlékek» nincs ily élesen elhatárolva, mindkettőben lyrai és elmélkedő költemények vannak, melyeket borongó, elégiai hang jelleméz. A kötet nemcsak a szép kiállítású könyvek kedvelőit, hanem a költészet barátait is kielégítheti, — tartalmas, érdekes költői egyéniséget ismernek meg belőle. Nyomdai kiállítását a kiadó Pallas-részvénytársaság eszközölte. Ara nincs feltüntetve. Mutatványul a következő verset adjuk:

Meghalt egy asszony.

Meghalt egy asszony. Jó asszony volt. Siratja férje s egy gyerek. Mások, hogy élt, tán azt se tudják, — Nem ismerték az embereket. Egész világa csak a ház volt, Szűk körben élte életét, De e kis kör oly szép, derűs volt, Csak tegnap óta bús, sötét... Ott künn pedig tavasz van épen, Hogy életet, mosolyt fakaszson Mit tudja azt a napuság, hogy Meghalt egy asszony?

Meghalt egy asszony. És azóta Üres a ház, a hol lakott, Kiszellőzték s lefűgőnyözték A kis virágos ablakot. Idegenbe került a gyermek: Fészekből kiesett madár... A férfit nappal sohse látni, — Lehet, tán éjjel haza jár, Hogy egy világnak omladékan Bús egymagában ott virasszon... Pedig nem történt semmi más, csak Meghalt egy asszony.

A magyar szabadságharc történetét tót nyelven írta meg dr. Pechány Adolf. A több mint háromszáz lapra terjedő könyv lelkes, hazafias szellemen mondja el a szabadságharcunk történetét; ezért, valamint népies, könnyen érthető s érdeklődést keltő előadása miatt is alkalmas arra, hogy a hazafias szellemet a tótajki nép közt erősítse és terjeszse. A munkát a magyarországi tót közművelődési egyesület adta ki s karácsonyi ajándékkul adta tagjainak. Ily módon a derek könyv húszezer példányban kerül közkézre s bizonyára elő fogja mozdítani azt a célt, a melyet az említett egyesület kitűzött: a tót nemzetiségi igazságoknak elősegítését. A kötet nagyszámú képpel van illusztrálva. Előszót Ruffy Pál írt hozzá; a Hornyánszky Viktor nyomdája állította ki. Ára 2 korona.

Palágyi Lajos «A rabszolgák» című drámája, melyet egy-két év előtt az Akadémia a Karácsonyi-jutalommal tüntetett ki s melynek előadására most készül a Nemzeti színház, megjelent könyv-alakban az Athenaeum kiadásában. Ára 1 korona 60 fillér. «A jó modor»; útmutató a modern társas élet kötelességeinek és az illem szabályainak helyes követésére. Előadja Szabóné Noqáll Janka. Ára füve 2 korona, diszkötésben 3 korona.

A Magyar kir. Operaház közelebb két újdon-ságot mutatott be; persze mindkettő csak egy-egy felvonásos: egy német zenész víg dalműve s egy magyarok tánczenekölteménye.

Blech Leonak, a prágai német színház karmesterének «A szomszédasszony» című kis operája került először sorra; művét a szerző szerényen falusi idillnek nevezi, s a szöveg, Batha Rihárd jeles német zenész műve, nem is több ügyes tréfánál, de a zene sokkal több zenei műveltséget követel a közönségtől, semhogy könnyű zenének lehetne nevezni. A darab meséje mindössze ennyi: A szomszédasszony meglátja, hogy hajdani választottja, Pál gazda udvaroi és dévágódik a hugooskájával, Rózsival, targonczán kocskáztatja, stb., de azt már nem veszi észre, hogy Pál ravaszul mindezt megismétli feleségével, Mártával; mikor aztán a szomszédasszony boszúszomjasan vádaskodik a menyecskeknél: Márta a szemébe nevet, hogy «hiszen én voltam az», a kit Pál ölegetett, kocskáztatott! A mire Pál hamar kitanítja Rózsit, hogy emez is az érte epedő Péterrel, a szolgálégényvel, ép úgy enyelegjen, a mi meg is történik, úgy, hogy mikor a szomszédasszony most Péter előtt akarja Rózsit csapodársággal, ledérséggel vádolni: Péter is öntudatosan mosolyog, hogy «hiszen én voltam»... A szomszédasszony felsült: targonczán szállítja vissza a saját udvarába. — Ehhez az aprósághoz Blech nagyobbzabású és még hozzá sokoldalú művészettel megszerkesztett zenét írt, a melynek szépségei nem lettek általános tetszésre minálunk. A czím szerep jó kézzben volt Valent Vilmánál; a házaspárt Várady és Szilágyiné adták, a fiatalokat pedig Gábor és Szoyer Ilonka nagyon jól s kedvesen. A zenekarnak jutott a legszebb feladat.

Utána «A törpe gránátos» című balletet adták. Szikla Adolf karmesterünk friss, talp alá való zenéjével. A mesét a beleillő tánczokkal Guerra Miklós (Operaházunk balletmestere) gondolta ki; valami svájci faluban játszik az egész, 1800 körül, katona-fogdosás idején: négy legény nyomoréknak tetteti magát és szerencsésen kikerüli a besorozást, az egyikük guggolva jelentkezik, mint a ki törpe létére is minden áron gránátossá akar lenni. Mikor visszatartásuk öröme újra tanczolnak, kiki a kedvesével: a toborzó altiszt rajtakapja a furfangos legényeket s a «törpe» is a többivel együtt kénytelen katonának állni... Mindezt jellemző zene kíséri, tüzes keringők, a cséplők ütemét utánozó mérsékelt csoporttánc zenéje, majd tirol kedélyes énländers, majd szédületes gyors galopp. Szikla Adolf jó ízléssel és kifogástalan készletséggel írta meg s mint karmagy sikerre is vitte zenéjét. A czím szerepben Brada s mellette Schimdek Gizella tűnt ki. K. I.

* Színházaink 1904-ben. (A «Vasárnapi Ujság» színházi tudósítójának közleménye.) A fővárosi színházai az év alatt buzdólkodnak, hogy mindegyik mennél jobb, szebb kiállítású darabokat hozzon színrre, hogy a maga színházának hódítsa meg a közönséget. Érdekes a jövő évi műsoroknak az összeállítás, melyről a következőket közölhetjük:

I. A Magyar kir. Operaházban január első felében kerül színrre *Glück* «Orpheus» című operája. Szép ballet is van ebben az operában. Ez után kerül színrre *Mihalovich* Odón «Toldi»-ja. Ez csak felújítás ugyan, de teljesen új szereplőkkel adják. Gróf *Zichy Géza* táncokölteménye, a «Gemma» lesz a harmadik üdönség. E darab tavaly Prágában a Deutsches Landestheaterben már színrre került s nagy sikert aratott. A husvét hétkedben előadják *Berlioz* Hektor «Fauszt elkarhóza» című szimfonikus költeményét, melyet nálunk 16 éve nem adtak. *Smelana* «Dalibor»-ját és *Wagner Siegfried* «Kobold»-ját adják meg elő. Azonkívül «A *Niebelungok gyűrűjé*»-nek két ciklusa teszi változatossá a műsort.

II. Nemzeti színház. *Palágyi Lajos* «Rabszolgák» című drámai költeménye lesz az első üdönség, melyhez ifj. *Ábrányi Emil* írt kísérő zenét. A bemutatóját a m. kir. Operaházban tartják ugyan, de a többi előadás a Nemzeti Színházban lesz. Január hóban mutatják be *Erdélyi Zoltán* «Megjött a papa» című egyfelvonásos darabját. Február hóban *Ferenecz Ferenc* «Flirt» című darabja és az «Okos *Chrichton*» ez. angol vígjáték kerülnek bemutatásra. Ferenecz darabjában, a modern magyar társadalmat rajzolja. Az «Okos *Chrichton*» a modern szociálizmus törekvéseit igyekszik megvilágítani. Szerzője *Barrie* fiatal angol író. Még egy bemutató lesz e hónapban: *Echegaray*-nak, a világhírű spanyol drámaírónak «*Magdalena*» című drámája kerül színrre. Azután *Schiller* «Wallenstein»-jének első és a harmadik részét, «Wallenstein tábor»-t és «Wallenstein halál»-t mutatják be *Döczy Lajos* új fordításában.

III. Népszínház. *Leslie Stuart* «Az ezüst papucs» című operetteje lesz az első üdönség. Szövegét *Owen Hall*, a «Gésák» ismert szövegírója írta. Azután sorra kerül *Furagó Jenő* és *Hüvös Iván* operettje, «*Katinka grófnő*». *Dreyer Miksa* «Az élet völgye» című vígjátéka. *Pásztor Árpád* operetteje,

A SZABÓ ÚJ-ÉVI ÜDVÖZLETE.

Lélek Lajos rajza.

melyhez *Stoll* Károly szerzett zenét «A kis császár»; márcziusban *Lovik* Károly és *Szabados Béla* operettje, «Felsőbb asszonyok». *Zeller* és *Millöcker*-nek egy-egy darabja, «A pinczester» és «A nőszabó» várnak meg előadásra. Ez évben lesz *Rostand* «L'Aiglon»-jának is a bemutatója.

IV. Király-színház. *Bernhard Shaw* újabb nagy sikereket ért angol szerző «Hősök» című darabja nyitja meg a premierek sorozatát. Utána következnek: «A zárdai titka» *Konti József* és *Pásztor Árpád* operettje. *Terrasse*-nak a «Vestaszűzek» és «Herkules munkái» című operettek szerzőjének nagy operettje: «La Lire de Vergy», fordította *Heltai Jenő*. *Gárdonyi Géza* paraszt tragédiája: «Fejér Anna». *Schytte* operettje «A mameluk», melynek szövege *Jókai* egyik műve után készült s mely nemrég került színrre a bécsi Carl-Theaterben. *Heggyi Béla* és *Szöllösi Zsigmond* balkáni tárgyú operettje, «Boris király». *Wilde* Oszkárnak, a szerencsétlen sorsú angol írónak, «Salome» című színműve.

V. Magyar-színház. Idegen üdönséggel kezdik meg az évet, *Hugo Félix* «Sherry» című operettjével. Később *Rajna* és *Czobor* operettje, «A hajdúk hadnagya», *Lehár* «Göttergatte» című operettje s *Szabados* és *Kaczér* «Numiája» következnek sorra.

VI. A Vigszínház *Molnár Ferenc* «Józi»-jával kezd az évet. A többi üdönségek francia és angol boházatok, vígjátékok lesznek. Klasszikus estéi is lesznek a Vigszínházban. Felelevenítik *Beaumarchais* «Figaro lakodalma» és *Lessing* «Barnhelmi Minna» című vígjátékát. S. L.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Fehér Kereszt-Egyesület december 27-ikén tartotta közgyűlését. Ez egyesület az elhagyott gyermekeket védi, felkarolja a szerencsétlen lelenkeket s legutóbb az állam támogatásait is megnyerte emberbaráti feladatához. *Szell Kálmán* miniszterelnöksége idejében hathatósan támogatta, s ugyanőt választotta meg az egyesület elnökének, mikor régebbi elnöke, gróf *Teleki Géza* volt belügyminiszter a fővárosból vidékre téve lakását, az elnökségről lemondott.

Szell Kálmán, ki először elnökölt ezúttal, az egyesület céljairól emlékezett meg. Tizenkétszer elhagyott gyermek neveléséről gondoskodik ez az egyesület, itt a fővárosban és a vidéken.

«Mindig örömmel fogok visszaemlékezni arra, — mondá *Szell* — hogy az én javaslatomra mondott ki

a magyar törvényhozás egy nagy társadalmi és állami elvét: azt, hogy minden elhagyott, védtelen gyermeknek igénye van arra, hogy az állam támogatása. A mikor az állami föladatak sorába emeltem, a mikor a nemzetévé tettem a gyermekvédelem ügyét, igyekeztem megmutatni a társadalomnak azt az utat, a melyet követnie kell. Az állammal irányítólag, kezdeményezőleg is közre kell működnie ebben, mert hiszen közvetlenül nagy állami föladatak, nagy állami kötelességek teljesítéséről van itt szó. De viszont az állam sem tehet meg mindent maga s a társadalomnak közreműködésére szorul. Isten áldása kísérje működésünket az emberiség, az ország és a nemzet javára! (Élénk éljenzés.)

Ezután *Bánóczy József* dr. titkár fölolvasta *József főhercegnék* az egyesülethez intézett közelebbi levelét:

«Istenben boldogult felheltelen leányom, *Klotild Mária Rajnéria* elhunytá alkalmából veti megleghangú részvénnyilatkozatuk mélyen sebezett szívemet rendkívül meghatotta. Az isteni Gondviselés által rám mért fájdalmat csakis amaz őszinte, szívből jövő részvét teszi némileg elviselhetővé, mely a legnagyobb megpróbáltatás eme napjaimban oly sok részről, a *Fehérkereszt Országos Lenekház-Egyesület* részéről is megnyilvánult. Fogadják kegyeletes érzetük eme jövőtő megnyilvánulásáért legbensőbb, hálás köszönetemet. Alesuth, 1903. decz. 23. *József főherceg*».

Tabódi József alelnök, és a többi vezetők tettek még jelentést az egyesület működéséről, fejlődéséről, körletési és anyagi gyarapodásáról, és hálával emlékeztek meg arról a reformról, a melyet *Szell Kálmán* mint belügyminiszter a gyermekvédelem államosítása körül életbeléptetett. A közgyűlés *Szell Kálmán* életével véget ért.

A *Petőfi-Társaság* december 28-ikán közgyűlést tartott, melyen betöltötték az egyetlen irtésedésben levő tagsági helyet. A *Bartók Lajos* halálával megüresedett tagsági helyre egyetlen jelölt volt, *Nógrádi Pap Gyula*, régi munkása a költészetnek, a ki a fővárostól távol, *Nógrádmegyében* lakik, most 60 éves s költeményei mellett népköltészetű gyűjtésekkel szerzett érdemeket. A beadott 22 szavazat közül 21 esett rá. Megválasztották továbbá *Szana Tamás* ajánlatára *kiltaggyá Sirola Ferenc* fumei tanárt, a ki a magyar irodalomnak olasz nyelven való ismertetésével tett szolgálatot irodalmunknak. — A *Bulyogosi Lilla pályadíjára* (szavazásra való költemény) 50 vers érkezett. A bírálók a «*Harminez év*», a «*Turul madár*» és «*De profundis*» címűeket figyelemreméltónak találták, a pályadíjra érdemesnek pedig «*A gőg*» címűt. Szerzője *Domby Hugó* nyitrai ügyvéd, ki egy ízben már nyert díjat a társaságtól. Ezután megválasztották az új

MI UJSÁG?

Az új esztendő kissé szomorú esztendő. A közéletre súlyos árnyak nehezednek és olyan feladatok, hogy a "boldog új esztendő" szívből kívánja ugyan mindenki, de hangosan alig meri kimondani, mert túlzásnak tűnhetik föl. A politikát mondhatjuk a múlt esztendő planétájának, de Magyarországon az országgyűlés törvényt nem bírt alkotni, s az exlex megmaradt az időre is. Legszomorúbb az új esztendő a póttartalékosokra, több mint negyven ezer emberre, a kiket szolgálatra hívtak be bizonytalan időre, addig, a míg lesz kiképzett újoncz. Csak hogy újoncz még mindig nincs. A pénzügyminiszter azt is elmondta, hogy az adóhátralék az exlex miatt ötven millió korona, s hogy ennek egy része az államra nézve el fog veszni, mint behajthatatlan. Az országgyűlésnek ünnepi szünete sincs; karácsonyra, újévre mindössze 4—4 napi pihenőt kapott. Sürgős és sok a tenni valója, de még mindig tehetetlen. Mégis csak történni kell valaminek, ha másnak nem, a ház felosztásának, új választásoknak, a mi az utolsó orvos-ság, de mindenfelé fáznak tőle. Az új esztendőnek sok jót kell hoznia, hogy feledtesse a múlt esztendőt. A múlt meddő esztendőben megbukott két magyar kormány, megalakult a harmadik. A világtörténetben nevezetes esemény volt a belgrádi királygyilkosság és XIII. Leo pápa halála. Az új esztendőben Mars az uralkodó bolygó, tehát a háború planétája, de a planéták már régen hitelüket veszítették. Egy nappal hosszabb esztendő lesz a rendesnél, mert szökőév lévén, február hónapra 29 nap esik. A farsang azonban nyolcz nappal rövidebb, mint tavaly volt, január 6-ikától február 17-ikéig tart, tehát így is negyvenegy nap. Napfogyatkozás az idén kettő lesz és pedig márczius 17-én gyűrűs és szeptember 9-én teljes napfogyatkozás; nálunk azonban egyik sem látható. Holdfogyatkozás az új évben nem lesz.

A király balesete. Ó Felsége a karácsonyi ünnepek leánya, Mária Valéria főhercegnő családi körében Wallseeban töltötte. A mikor a király szombat, karácsony másodnapján a wallseei kastély lépcsőjén kíséret nélkül lement, egyik sarkantyúja megakadt a lépcsőt borító szőnyegben, ezért elesett, s homlokát megütötte a lépcsőn álló fapad korlátján. A király maga kelt fel és egy véletlenül arra járó inas kíséretében lakosztályába ment a nélkül, hogy orvosi segítséget kellett volna igénybe vennie. A felség a keresztcsont táján fájdalmat érzett, a mi egy jelentéktelen inrandulás következménye volt és semmi komolyabb következménye nem mutatkozott. A király decz. 28-ikán este visszautazott Bécsbe, a hol uralkodói teendőit a megszokott pontossággal végezte. Reggel 5 órakor már fölkel, s nap közben zavartalanul a miniszterek, udvari méltóságok kihallgatása ment végbe. Ó Felsége deczember 31-én megtartotta a szokásos csütörtöki kihallgatásokat. Az általános kihallgatás előtt föleskettette kaposmérési Mérey Kajetán külügyminiszeri osztályfőnököt titkos tanácsosi minőségében. Dél előtt fogadta Ó Felsége *Kapniszt* Elek grófot, az új orosz tengerészeti attasé is, ki a bécsi és római orosz nagykövetségek mellé van beosztva, valamint *Kapniszt* gróf orosz nagykövetet.

A képzőművészeti tanács új tagjai. A közoktatásiügyi miniszter dr. *Wlassics* Gyula volt közoktatásiügyi miniszter, egyetemi tanár, dr. *Alexander* Bernát egyetemi rendkívüli tanár és gróf *Telesi* Sándor országgyűlési képviselőt a Magyar Országos Képzőművészeti Tanács tagjává kinevezte. *Wlassics* Gyula, ki mióta a miniszterségtől megvált, Olaszországban utazott, a napokban hazatért. A budapesti egyetemen a második félévben kezdi meg előadásait.

Bocskai szobra Hajdumegyében. Hajdu vármegye közönsége elhatározta, hogy a szabadhajduk egykori vezére, Bocskay István lovasszobrát fölállíttatja *Hajdu-Böszörményben*. Az előkészítő bizottság *Rásó* Gyula alispán elnökelte alatt tartott ülésén kimondta, hogy a szobrot az 1906-ik évre föl kell állítani. A szobor költségét 70—80 ezer koronára tervezik, s e célra részben a megyei köznevelődési alapot használják föl, azonkívül pedig a megye városaiban és községeiben házakentki gyűjtést indítanak. Országos gyűjtést nem rendeznek; a híres hajdu-vezér szobrát Hajdumegyének saját erejéből kell fölállítani. Ez nem zárja ki, hogy önkéntes adományokat el ne fogadjanak a gyűjtőbizottságok.

A farsang. Az idei farsang elég hosszú, január 6-ikától február 17-ikig tart, tehát 41 napig, Bál lesz elég, kivált Budapesten. A sok között rendeznek a korán elhunyt szobrász *Fadrusz* emlékszobrára is, február 6-ikán a Vigadóban. A bál elnökelte a társadalmi mozgalmakban annyira ismeretes gróf *Szapáry* Pál. A háziasszonyi tisztet elfogadták *Izabella* és *Augusta* főhercegnéasszonyok. A képviselő-

ERZSÉBET ROMÁN KIRÁLYNÉ.

tisztikart, mind az eddigieket. A január 6-iki ünnepi gyűlés sorát így állapították meg: *Herczeg* Ferencz elnöki megnyitója; *Ábrányi* Emil költeménye, *Váradi* Antal prózai dolgozata, *Kiss* József "Két hajó" című költeménye, *Bárony* István "Az ördög incselkedik" című elbeszélése, *Szabó* Endre "Hegyaljai Péter" című költeménye, *Rákosi* Viktor elbeszélése.

A «VASÁRNAPI UJSÁG»

51-ik évfolyama.

Szerkesztő Nagy Miklós. Főmunkatárs Mikszáth Kálmán.

A «**Vasárnapi Ujság**», melynek vezetése immár harminczhat esztendeje van ugyanazon szerkesztő kezeiben, jövőre is hű marad alapításakor választott irányához, hogy a hazafias érületnek tolmácsa, a nemzeti haladásnak képe, a közéletnek tükré, szóval **korunk történetének igazi krónikája** legyen. Kozli a hazai és külföldi nevezetesebb emberek arcképeit, élet- és jellemrajzokkal kísérvé; költeményeiben, elbeszéléseiben a szépirodalmi becs mellett a nemesebb lízlést és nemzeti irányt tartja szem előtt; képeiben, melyeknek érdekességet vagy művészi becsök, vagy a napirenden levő események kölcsönöznek, képmagyarázataiban, történelmi, néprajzi, természettudományi, társadalmi s a tudományok népszerűsítésére, vármányainknak nagy körben elterjesztésére szánt cikkeiben arra az egyszerű természetességre és józanosságra, való hűségre és erkölcsi megbízhatóságra törekszik, mely e lapot családi lappá, valódi házi barátá tette oly sok magyar tűzhely körében. *Tárczczikket*, valamint a *heti események ismertetésére szánt rovatai* felölleik az irodalom, a művészetek, s általában az egész köz- és társas-élet körében fölmerülő mozzanatokot. A «**Vasárnapi Ujság**» mint családi lap a *női munkára és divatra* vonatkozó képeket és cikkeket is ad. «**Regénytár**» mellékletében hetenként a legjelesebb hazai és külföldi regény-íróktól közöl művészi képekkel illusztrált elbeszéléseket és regényeket. Tartalma évenként

több mint 130 ivre terjed és több mint ezer képet közöl évenként, időnként színes műmellékleteket is.

A «**Vasárnapi Ujság**» 1904. évi előfizetői is *díj nélkül* kapják meg a «**Vasárnapi Ujság**» **ünnepi albumát**, mely *szín- és aranynyomatú borítékkal, négy művészi kivitelű színes műlappal és számos eredeti rajzzal gazdagon illusztrálva, bő és érdekes tartalommal jelent meg*. Legkiválóbb iróinktól közöl elbeszéléseket, költeményeket s történeti cikkeket; fele része a *Rákóczi-kor emlékének* van szentelve, melyről több cikket s nagyrészen kiadatlan, eredeti képeket közöl. Ez ünnepi album összesen 81 eredeti képet tartalmaz, melyek közül 54 a Rákóczi korra vonatkozik, s bolti ára 3 K. A «**Vasárnapi Ujság**» előfizetői azonban díjtalanul kapják.

Mikszáth Kálmán kitünő írónk mint főmunkatárs működik a «**Vasárnapi Ujság**» szerkesztőségében s a vele kötött egyezség értelmében *kizárólag* a «**Vasárnapi Ujság**»-ba írja nagybecsű szépirodalmi új közleményeit: *regényeit, elbeszéléseit, tárczczikket*.

Előfizetési föltételeink:

A «**Vasárnapi Ujság**» negyedévre 4 korona, fél évre 8 korona, egész évre 16 korona.

A «**Vasárnapi Ujság**» a **Világkrónikával** negyedévre 4 kor. 80 fillér, félévre 9 korona 60 fillér, egész évre 19 korona 20 fillér.

A «**Vasárnapi Ujság**» és «**Politikai Ujdonságok**» a «**Világkrónika**» és a «**Magyar Gazda**» melléklapokkal együtt: negyedévre 6 korona, félévre 12 korona, egész évre 24 korona.

Az előfizetések a «**Vasárnapi Ujság**» és «**Politikai Ujdonságok**» kiadóhivatalába, Budapest, **Egyetem-utca 4. szám** küldendők.

Új előfizetőink szíveskedjenek megrendelésük-nél nevüket, lakhelyüket, valamint az utolsó postát világosan és olvashatólag kiírni. — **Régi előfizetőink** legelőszörúbban úgy járnak el, ha czím-szalagjaikból, melyek alatt lapjaikat kapják, egyet a posta-utalvány szélére fölragasztva, beküldenek a kiadóhivatalnak. — **Külföldi előfizetők** kérjük a postalg megfűzött viteldíjat is csatolni. **Mutatványosokat** levelezőlapon kifejezett kívánatra bárkinek készséggel küld a kiadóhivatal.

ház tagjai és a művészek tömegesen léptek be a bizottságba. Pozsony és Kolozsvár városok előkelőségei közül is számosan fogadták el a bizottsági tagságot. Mindkét helyen külön albizottság is működik.

Eljegyzés. *Massány* Ernő, az ó-gyallai meteorológiai observatorium assistense jegyet váltott *Vallás* Ilonka kisasszonnyal Budapesten.

Nagy színházégek Chicagóban. A színházégek borzalmasságait deczember 30-ikán a chicagói *Iroquois-színház* égése szaporította. Az eddigi hírek szerint a halottak száma fölülhaladja a bécsi Ring-színház és a párisi vig opera-színház áldozatainak számát. Körülbelül *hatszáz halottat* említenek az első táviratok. Deczember 30-ikán délután az angol színházakban a karácsonyi és újévi ünnepek alatt annyira kedvelt némajátékok «A kékszakállú herceget» játszották. Leginkább nők és gyermekek voltak jelen. A tó partján ezelőtt három évvel épült színházban 1500 néző fért el. A kik deczember 30-ikán benn voltak, azok nagyrésze ott is vesztett.

A tűz a második fölönás közben ütött ki a színpadon s elképzelhetetlenül rövid idő alatt a színpadon lévő összes gyúlékony tárgyak érték. A színpadon épen a karaszemélyzet volt együtt s a kóristák a tűz láttára rémülten rohantak el a színpadról. Legnagyobb részük a zenekar számára fontartott helyre és a földszintre ugrott. A rémület a közönséget is elfogta s mindenki eszeveszetten igyekezett menekülni. Az egész közönség vad küzdelemben tört a kijáratok felé, miközben az elájultakat letiparták. A legfelső karzatról senki sem menekülhetett meg. Az itt voltak részben elégték, részben megfúltak. A halottak legnagyobb része fiatal nő és gyermek. A holttestek elhelyezésére a halottasházak nem voltak elegendők. A rémület akkor érte el a tetőpontját, a midőn a színház két gáztartója fölrobbant és az egész színházat tűzbe borította. A tűzoltók létrákat a második karzatra toltak föl, a hol a holttestek halomszámra feküdtek egymáson. Az előcsarnokban iszonyú harc folyhatott, mert a legtöbbben természetesen odaigyekeztek, hogy aztán onnan a szabadba juthassanak. Ott is százával feküdtek az emberek egymás mellett és egymás fölött. Husz perczel a tűz kiütése után az egész színház lángban állott. A színház előtti térségben és a tőparton száz-ekzerekre menő tömeg szorongott. Ezeket az embereket is a legvadabb rémület fogta el és szinte leírhatatlan jelenetek játszódtak le közöttük. Minden fron keresztl akarták törni a rendőri kordont s be akartak jutni az égő színházba, a melyből a tűzoltók szakadatlanul czipelték ki a holttesteket. Az újabb tudósítások mind irtoztosabb adatokat közölnek. Ilyen színházi katasztrófa még nem történt. A színpadon egy acetilén-lámpa robbanhatott fel, vagy a villamos világításban következhetett be a vezetés «rövid zárts», mely nem régebén a párisi földalatti villamos vasutnál és a budapesti párisi áruháznál oly nagy szerencsétlenséget okozott. A halottak egy részét úgy öszetaposták a menekülő, hogy fölmerhetetlenné váltak s csak ruhájok és a nálok talált tárgyak után lehet kitértöket megdudni. A halottak számáról még nem érkezett biztos tudósítás, de a legújabb adatok szerint *hatszázon* is fölül van az áldozatok száma. A színház kórista személyzete mind oda égett, a színészek azonban megmenekültek.

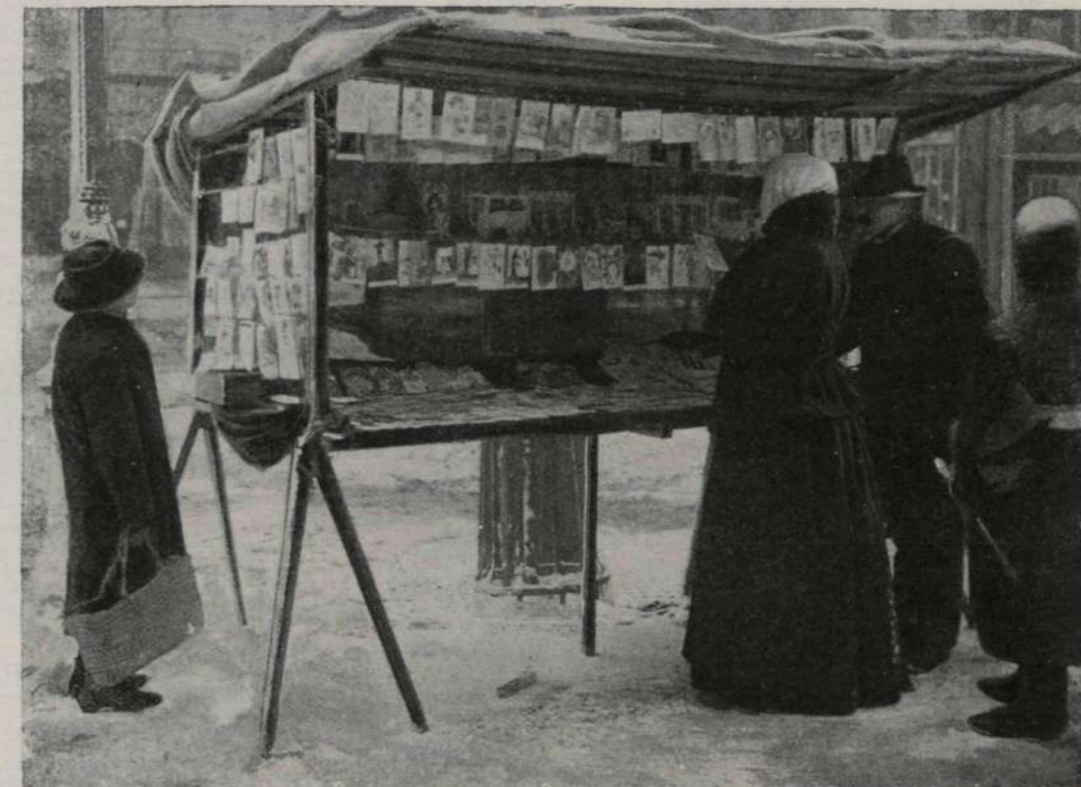
A magyar ötvösipar egyik törekvő munkásáról: *Schönwald* Imréről emlékeztünk meg e helyen, a ki Pécsen estő rangú üzletet alapítva szolgálya hivatását, Aliz van az országban nagyobb ötvös-műhely és készítményei, különösen antik magyar ékszerai a külföldön is keresettek. Ezüst edzőszkezei és dísz tárgyak nemcsak választékos izléssel, de olcsóságukkal is kitélnek. Ma, a mikor az ékszeripar terén oly nagy az ilyen termékek beözönlése, jól esik tudnunk, hogy a vidéken is van egy ötvös-ünk, a ki versenyképes és szakmájában teljes bizalomra méltó.

A híres «Ehrbar» zongorák és pianók egyedüli képviselője *Heckenast Gusztáv* (1865 óta fennálló) zongora-terme, IV. Gyella-tér 2 (váci-u. sarkán). *Ehrbar* gyönyörű zongorákat és pianókat állított itt ki, melyek-e felhívják a zenebarátok figyelmét, mert tudvalevő, hogy az *Ehrbar* zongorák nemcsak a legfinomabbak, hanem a legartósabbak is. A ki tehát elsőrendű zongorát kíván beszerezni, annak ajánljuk *Heckenast Gusztáv* zongoratermet.

HALÁLOZÁSOK.

ZANARDELLI JÓZSEF, Olaszország egyik kiváló államférfia, többször miniszter s a legutóbbi időkben miniszterelnök, meghalt deczember 26-ikán 74 éves korában madernói villájában. Temetése decz. 30-ikán ment végbe s ezt az állam rendezte. A holttestét a brenciai pantheonban helyezik el.

LATOUR JÓZSEF altábornagy, a 35-ik gyalogezred tulajdonosa, néhai Rudolf trónörökös nevelője decz.

Ifj. Rózsa Gyula fotótele után.

ÚJÉVI ÜDVÖZLŐ-KÁRTYA ÁRUSÍTÓ EGY UTCASARKON A FŐVÁROSBAN.

28-ikán meghalt Bécsben, 83 éves korában. Részt vett az 1848—49-iki olaszországi harcokban, azután az uralkodó mellé hadsegédnek nevezték ki. 1864 július 9-ikén Latour alezredest Rudolf trónörökös udvarához osztották be, 1870 április 30-ikán Rudolf trónörökös nevelője lett, ekkor lépett elő vezérőrnaggyá s megkapta a titkos tanácsosságot. 1877-ig volt a trónörökös mellett s többször kinttették. Mint altábornagy vonult nyugalomba 1877-ben. Az agg katona rövid ideig volt beteg s ez alatt az idő alatt a király is meglátogatta. Latour altábornagy végrendeletében intézkedett, hogy katonai pompa nélkül temessék el, mert nem akarta, hogy a sokat fárasztott bécsi helyőrség még az ő kísérésével is el legyen foglalva. Deczember 30-ikán végtemen temetésén megjelent több főherceg s a katonai előkelőségek és udvari méltóságok nagy számmal.

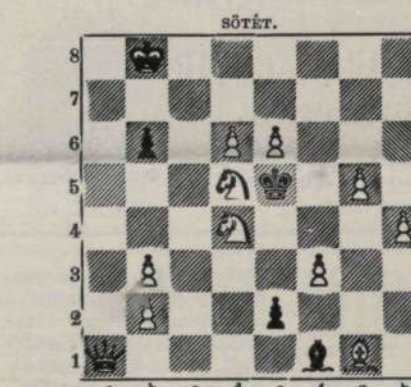
Elhunytak még a közelebbi napokban: **KÁLLAY** FERENCZ a Kállay-család legidősebb tagja, régi honvédszázados, a nagy-kállói kerület több izbeni képviselője, legutóbb Szabolcs megye főszármvevője, 79 éves korában, Nagy-Kállóban. — **VESEKŐI STOFFER** JÓZSEF, régi honvéd tüzérhadnagy, kit később az osztrák seregbe soroztak, majd mint őrnagy 1868-ban a magyar honvédség szervezésében vett részt, budapesti honvéd tőrparancsnok lett, s tábornoki ranggal vonult nyugalomba, 70 éves korában Budapesten. — **KOSTKA** JÓZSEF 48-as honvédelezredes, a Dunagőzhajós Társulat nyugalmazott főtisztviselője Budapesten 87 éves korában. — **RUPRECHT** SANDOR, régi német család ivadéka, ki 1848-ban a honvédek közé állt, később Törökországba, Amerikába menekült, s a nyolczvanas években tért haza. Madorban gazdálkodott s ott érte a halál. — **BOSSÁNYI LAJOS**, régi honvéd, ki az olaszországi Garibaldi-harcokat is végig küzdötte, Turócsmezgye volt csendbiztos, később a megye bizottsági tagja, Kis-Selmeczen s előkelő rokonság gyászolja. — **SZABÓ** SÁNDOR budapesti kir. büntetőörvényszéki vizsgálóbíró Budapesten 40 éves korában. — **FERENCZI** ISTVÁN, a décsi polgári leányiskola igazgatója, Budapesten. — **KIRÁLYFI** SPÁNYI ANTAL, régi honvéd, ügyvéd, 84 éves korában Ujpesten. — **ENESÉI** TORRÓ ALADÁR, nyug. m. kir. honvédszázár őrnagy, a Mária-Terézia-rend lovagja, 53 éves korában Budapesten. — **RADOSEVICH** LAJOS báró, nyug. huszárkapitány, Székely, Krassó-Szörény megyében, 48 éves korában. Nagy rokonság, közte az Ambrózyak, Dessewffyék és sógora: Bolgár Ferencz orsz. képviselő gyászolja. — **AICH** FERENCZ, Budapest egyik előkelő polgára. — **JÁNKÓ** ISTVÁN, Kuczura közeg orvosa 69 évében Kuczurán. — **SÁJÓKAZAI** KAZAY REZSŐ, a kolozsvári dohánnyárgazgatója, 49 éves korában. — **TOPPAI** BOTHOS GYULA Marostordamegye volt főjegyzője, Budapesten 60 éves korában.

JELENIK ZSIGMONDNÉ, szül. Fabiny Ilona 52 éves korában Budapesten. Az elhunytban Fabiny Teofil volt igazságügyminiszter a leányát gyászolja. — **TERGOVCSIS** IVÁNNÉ, szül. Huszár Hermin, kuriai bíró neje 54 éves korában Komáromban. — **MESZÖLY** LŐRINCZÉ, szül. Czeczey Mária, Keesik Dezső soproni pénzügyigazgató anyósa 68 éves korában Tiszavessenyen. — **USZÁR** JÓZSEFNÉ, szül. Tráber Margit, 24 éves korában Rétságban. — **ÖZV.** Olaszi LISZKA

JÁNOSNÉ szül. Jakab Otília Kecskeméten 68 éves korában. — **ÖZV.** LAJCSIG JÓZSÁNNÉ, szül. Takács Matild somogygyeji földbirtokosné, 73 éves korában Budapesten.

SAKKJÁTÉK.

2361. számú feladvány Mackenzie A. F.-től.

világos.

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

A 2346. sz. feladvány megfejtése Schoschin A. J.-től.

Világos.	Sötét.	Világos.	a.	Sötét.
1. H4—f5	Kd5—f6 (a)	1. ...	Ha2—b4 (b)	
2. Vc7—f7	Ke6—f7	2. Vc7—c4	Kd5—e4	
3. Hf5—g7 mat.		3. Hf5—e3 mat.		

Világos.	Sötét.
1. ...	Hc9—e7
2. Hf4—e3	Kd5—e6
3. Vc7—e7 mat.	

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Csomonyán: Németh Péter. — Liptódtört: Hoffbauer A. — Bakony-Szentlászlón: Szabó János. — Kecskeméten: Balogh Dénes. — Fekertén: Kintz Róbert. — A pesti sakk-bír.

Szerkesztői üzenetek.

F. B. A magyarországi bolgárok három megye: Temes, Torontál és Krassó-Szörény területén 20 községben laknak kisebb-nagyobb tömegekben. Összes számuk ez idő szerit mintegy 20,000. Az utóbbi pár évtizedben tetemesen megfogytak, részint a Bulgáriába való bevándorlás következtében, részint pedig mivel a környező más nemzetiségekbe olvadtak.

Ca. F. Hogy melyik a híres fáriások közt a legvastagabb, hejós volna megmondani, mert ezen hatalmas ősfák nagyobb részét pontosan megmértek ugyan már, de vannak olyanok is, a melyeket csak egy-két utazó látott s csak fölületesen mért meg. Mindazonáltal az eddig ismert óriás fák közt valószínűleg az lesz a legvastagabb, a melyet mostanában fedeztek föl Ferenczónál, az Egyesült-Államok területén. Ennek a hatalmas ősfának ugyanis a törzse a földszintről két méternyi magasságban mérve nem kevesebb, mint 47 méter terülést.

Regina Beatrix. Történeti elbeszélés. Nagyon lassan, terjedősen folynak benne az események, a mi fárasztólag hat az olvasóra; s bár a dolgozat eléggé

Ismét szép vagyok mitán három héten át az ön Alaiska-cremjét és -puderjét használtam. F. . . . Rosa.

Ugyanigy fog szólni bármely hölgy, a kinek arczbőre fogyatkozást mutat, vagy a ki csak konzerválva öblajtja arczbőreit és ép ezért nem volna szabad, hogy az Alaiska-crem és -puder egyetlen piperezszattaló hiányozzék.

Landner Róbert gyógyszer.
Alaiska-cremjé
az arczbőrnek rövid használat után csillogó fehérséget, üdéséget, tisztaságot és kellemet kölcsönöz, szerencsés összetétele folytán az arczbőr minden fogyatékosságát megszünteti, u. m.: persenéseket, szeplőt, bőrrákát, ránczot stb., fehérré, finomná s lágyvá teszi a kezeket és hasonló szerek közül a következő fönlajdoságok által válik ki: Alaiska-creme nem zsírosít, nem tartalmaz femalkatrészeket, orvosiag véleményezett, ajánva és teljesen ártalmatlan. Elismerőlevelek minden körökből betekinthők. Egy tégely ára K 5 és K 3. Próbátégely K 1.30, hozzá szappan 90 f.

Landner Róbert gyógyszer.
Alaiska-pudere
kiválóan kiegészíti az Alaiska-crem fényes hatását, egyedül alkalmazva az arcznak hajos testzintet lát, üd és friss rózsás tónust kölcsönöz, ugyanintén elragadóan kiváló illata, nemkülönben kitűnő fedőképessége és tartóssága által és mivel sem horganyt, sem bismutot nem tartalmaz, abszolút ártalmatlansággal magában foglalja mindama tulajdonságokat, melyek azt egy nélkülözhetetlen, a mindennapi használatra rendelt, ajánva és teljesen ártalmatlan. Elismerőlevelek minden körökből betekinthők. Egy tégely ára K 5 és K 3. Próbátégely K 1.30, hozzá szappan 90 f.

Széküldője **Landner Róbert**, gyógyszerész, Wien, XIII/9. Főraktár: **Török József** gyógyszerész, Budapest, VI., Király-utca 12 és Andrássy-ut 29. 10015
Kitüntetve Párisban, Londonban, Amsterdamban, Bécsben aranyérmekkel és rendjelekkel.

Rozsnyai Máttyás chininczukorkája iztelen chininből.

Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserű chinint bevenni nem képesek.

Láz ellen! Nem keserű

Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók ünnepi vándorgyűlésén 40 arany pályadíjjal jutalmazva.

Törvényesen **Valódi**, ha minden egyes piros csomagolópapíron **OTÁNZATOKTÓL ÓVAKODJUNK.**

Főraktár: Budapest TÖRÖK JÓZSEF gyógyszer-tárában, valamint minden gyógyszer-tárban. 9636

Továbbá **Rozsnyay Máttyás** gyógyszer-tárában, a készítőnél: **Árad, Szabadság-tér.**

ESZMÉNYI KEBEL
Érhető el a **Pilules orientales** által, Batié gyógyszer-tárától Párisban, Passage Verdeau 5, az egyedüli szer, mely két hónap alatt és a nélkül, hogy az egészségnak ártana, az asszonyi **kebel fejlődését**, valamint a **kebel idomának szellődségét** biztosítja. Egy utvegese ára használati utasítással együtt 3 forint. Raktár: **Török József**, Budapest, Király-utca 12. sz. 9791

VASÁRNAPI UJSÁG

SZERKESZTŐ: **NAGY MIKLÓS.** FŐMUNKATÁRS: **MIKSZÁTH KÁLMÁN.** BUDAPEST, JANUÁR 10.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** (a Világkrónikával) együtt: egész évre 24 korona, félévre 12; Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG** félévre 8; A **POLITIKAI UJDONSÁGOK** (a Világkrónikával) egész évre 10 korona, félévre 5; Kétféleképp előfizetőkhöz a postai megfizetésről viteldj is csatolandó.

BONAPARTE MATILD HERCEGNŐ.
1820—1903.

ÚJ-ÉV MÁSODNAPJÁN Párisban meghalt a 84 éves **Matild** hercegnő, a nagy Napoleon legifjabb fivérének, **Jerome** hercegnek, az egykori vesztfáliai királynak leánya. Vele szellemes, nagyműveltségű nagyvilági hölgy szállt sirba, a ki bár testestől-lelkestől családja hagyományainak hű öre volt s bár nyílt házat vitt, úgy tudta a dolgait beosztani, hogy a köztársasággal sohasem gyűlt meg a baja. Most, hogy elhunyt, a párisi felsőbb szellemi és társadalmi élet egyik legérdekesebb szalonja zárult be örökre, mert a hercegnő Rue de Berry-ben levő palotája iróknak, művészeknek, a közélet kitűnőségeinek kedvező gyűlöhelye volt.

nemcsak a francia nemzet iránt tanusított előzékenységet, hanem világhírű nagybátyja dicsősítését is fölismerve.

Gróf **Széchenyi Béla** karján hagyta el pavilonunkat, mi pedig kocsijáig kísértük s elindulásakor lelkes éljennel búcsúztunk el tőle. Mondanom sem kell, hogy mindenikünkhöz volt néhány szívélyes, szeretetreméltó szava, mikor pedig búcsúzásra nyújtotta kezét, figyelmeztetve, hogy a francia nemzet iránt tanusított előzékenységet, hanem világhírű nagybátyja dicsősítését is fölismerve.

BONAPARTE MATILD HERCEGNŐ.

Az 1900. évi párisi világkiállítás bennünket magyarokat is összehozott vele. Tudvalevőleg a magyar történelmi pavillon huszártermének főfalát **Vágó Pál** nagy huszárképe díszítette, a mely kép ama tényt örökítette meg, hogy a magyar huszárságot minden nemzet hadserege átvette. Vágó ezt úgy tette szemléltetővé képén, hogy a magyar huszárság történeti menetét a világ minden más huszársága előtt felvonultatta. A csatarendbe felállított idegen huszárok élén **I. Napoleon** állott tisztelegve, ama történelmi kijelentésének emlékére: «francia gránátosokkal, magyar huszárokkal és osztrák tüzeerekkel az egész világot meghódítottam.» Ennek a képek a híret hallotta **Matild** hercegnő **Bertha Sándor** útján, a ki pavilonunkban sokszor megfordult s a kivel közeli látogatását bejelentette.

Ilyen volt **Matild** hercegnő, a szeretetreméltó 80 éves igazi nagyvilági francia úrnő. *Szalay Imre.*

Bonaparte Matild hercegnő utolsóinak tünt el az élők sorából a nagy Napoleon unokahugai közül. A császár öccsének, **Jerome** vesztfáliai királynak volt leánya s 1820-ban született. A vesztfáliai királyságot **Napoleon Porosz-szágtól** elvett területekből alakította meg öcsese számára, a kinek királysága azonban mindössze hat évig, 1807-től 1813-ig tartott, **Napoleon** bukása elsodorata magával. **Jerome** felesége, **Katalin** hercegnő, a württembergi király leánya, ellentétben férjével, példás életű nő

Anti-rouge,
vörös orr, vörös kezek ellen ezerszeresen kipróbálva.
Ára 3 kor.
Utánvét mellett küldi:
KANN IGNACZ
Wien, II., Lilienbrunnstrasse 17.

JBOLYÁLLATOS MANDULA KÖRPA ARC APÓLÁSRA
LEGJOBBAN BEVÁLT SZER
MOTSCH A. & ST. BECS
K/3 QUELLENG. 11. sz. 10. LUGECK 3. sz.

5 koronáért
küldök 4/5 kgr. (kb. 50 drb.) kesvéssé megseprült finom, anyho
piperezszappant
Rózsá, illomtat, orgona, ibolya, rezeda, jázmin és gyöngyvirágból szépen összekeverve. A pénz előzetes megküldése esetén, vagy utánvétellel küldi:
KANN IGNACZ
Wien, II., Lilienbrunnstrasse 17.

SZÉNÁSY, HOFFMANN ÉS TÁRSA
SELYEMÁRUHÁZA
BUDAPEST, IV. KER., BÉCSI-UTCZA 4. SZ.

BÁLI IDÉNY

Vásárolja selyemkélme-, gaze-, crépe de chine, csipke-, csipke- és szalag stílusát a báli idényre

SZÉNÁSY, HOFFMANN ÉS TÁRSA
SELYEMÁRUHÁZABAN
BUDAPEST, IV., BÉCSI-UTCZA 4.

Elismert legjobb és legszolidább cég, hol az utolsó újdonságok mindig raktáron vannak. — A báli újdonságok választására külön helyiség egész napon át villamosan van kivilágítva.

Minták vidékre bérmentve küldetnek.

SZÉNÁSY, HOFFMANN ÉS TÁRSA
SELYEMÁRUHÁZA
BUDAPEST, IV. KER., BÉCSI-UTCZA 4. SZ.

Farbenfabriken vorm. **Friedr. Bayer & Co., Elberfeld**
Abteil. für pharmaceut. Produkte.

Somatose

oldható húsfehérnye, a hús tápanyagait (fehérnyét és sókat) majdnem iztelen könnyen oldható por alakjában tartalmazza; kiváló étvágygerjesztő

erősítő-szer
gyenge táplálkozásban elmaradottaknak, meli, ideg- és gyomorbetegeknek, stb.

Vas-Somatose
alakjában különösen **sápkórosoknak** orvosiag ajánlva.
Vas-Somatose 2% szerves vasvegyületet tartalmazó iztiszta Somatose Raktáron a gyógyszer-tárakban és gyógyszerkereskedésekben. Csak eredeti csomagolásban valódi.

SCHÖNWALD IMRE arany- és ezüst-ékszer-gyáros és órásmester. **Pécselt 122.**

13 próbas, hivatalosan fémjelzett valódi ezüst evőkészletek.

6 személyre masszív ezüst evőkészlet:
Tartalmaz:
6 ezüst evőkanalat,
6 kávékanalat,
2 sókanalat,
aranyozva,
6 ezüst kést aczélpengév.,
6 villát aczélpengével,
1 levesmerőt,
1 tejsmerőt,
1 vastagételszedőt,
2 sótartót, belül aranyozva füvegbetéttel.

12 személyre masszív ezüst evőkészlet:
Tartalmaz:
12 ezüst evőkanalat,
12 kávékanalat,
2 sókanalat,
aranyozva,
1 ezüst levesmerőt,
1 tejsmerőt,
1 vastagételszedőt,
12 evőkést aczélpeng.,
12 villát aczélpeng.,
2 sótartót, belül aranyozva füvegbetéttel.

Csinos börtokban 141 korona.
Csinos szarvasbörtokban 200 kor.
Csinos börtokban 265 korona.
Csinos börtokban 396 korona.

Minden egyéb összállításra néve költségvetéssel szolgálunk.

Vidéki megrendelések különös gondal — postafordultával — csomagolás felszámítása nélkül intéztetnek el.

Franklón-Társulat nyomdája, Budapest, IV., Egyetem-utca 4.